

**SZCZEGÓŁOWE WYMAGANIA EDUKACYJNE Z
WIEDZY O SPOŁECZEŃSTWIE**

SZKOŁA PODSTAWOWA NR 158 IM. JANA KILIŃSKIEGO W WARSZAWIE

KLASA 8

Temat w podręczniku	I PÓŁROCZE				
	Wymagania na ocenę				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
Dział 1. Społeczne aspekty życia człowieka					
1.1. Społeczna natura człowieka	<ul style="list-style-type: none"> – wie, czym jest społeczeństwo oraz wyjaśnia, że człowiek jest istotą społeczną, – wymienia typowe role społeczne, 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, czym jest socjalizacja oraz wymienia czynniki wpływające na człowieka w procesie socjalizacji, – podaje przykłady więzi społecznych, – wymienia podstawowe potrzeby społeczne, 	<ul style="list-style-type: none"> – odróżnia więzi symetryczne i niesymetryczne, – analizuje piramidę Masłowa, różniąc potrzeby podstawowe oraz wyższego rzędu, 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia znaczenie procesu resocjalizacji dla osób niedostosowanych społecznie, – definiuje czynniki wpływające na proces socjalizacji w poszczególnych fazach życia człowieka, 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia charakter więzi symetrycznych i niesymetrycznych, wskazując ich pozytywny oraz negatywny wpływ na rozwój jednostki,
1.2. O komunikacyjnej naturze człowieka	<ul style="list-style-type: none"> – wie, czym jest komunikacja społeczna i na czym polega autoprezentacja, – rozróżnia komunikację werbalną i niewerbalną, 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia warstwy aktu komunikacyjnego, – wymienia podstawowe zasady skutecznej komunikacji, 	<ul style="list-style-type: none"> – rozpoznaje różne konteksty wypowiedzi, – wskazuje, na czym polega komunikacja interpersonalna, grupowa, medialna, 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje typowe elementy mowy ciała, – analizuje różne techniki autoprezentacyjne, wskazując właściwe i błędne sposoby ich stosowania, 	<ul style="list-style-type: none"> – dokonuje skutecznej prezentacji na dany temat, stosując właściwe zasady prezentacyjne,
1.3. Człowiek w grupie	<ul style="list-style-type: none"> – wie, czym jest grupa społeczna, – rozróżnia grupy pierwotnej i wtórnej, formalne i nieformalne, małe i duże, podając przykłady takich grup, 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: <i>konformizm</i>, <i>asertywność</i>, <i>afiliacja</i>, <i>próżniactwo społeczne</i>, – podaje przykłady postaw asertywnych i konformistycznych, 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje istotne cechy grupy koleżeńskiej oraz zadaniowej, – odnosząc się do piramidy Masłowa wskazuje, jakie potrzeby zaspokajają przynależność do różnych grup społecznych, 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, na czym polega ewaluacja, – uzasadnia, jakie korzyści w określonych sytuacjach mogą wynikać z postawy asertywnej i postawy konformistycznej, 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje pozycję w grupie poszczególnych członków, odnosząc się do pojęcia więzi symetrycznych i niesymetrycznych,

1.4. Konflikty społeczne i podejmowanie decyzji w grupie	<ul style="list-style-type: none"> – zna pojęcia: <i>konflikt społeczny, stereotyp</i>, – wie, na czym polegają mediacje, negocjacje, arbitraż, 	<ul style="list-style-type: none"> – dostrzega negatywne i pozytywne następstwa konfliktów, – wymienia sposoby podejmowania decyzji w grupie (decyzja lidera, głosowanie, decyzja wspólna – kompromis i konsensus), 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia poszczególne fazy konfliktu, – wymienia i omawia różne postawy wobec konfliktu interpersonalnego (unieważnienie, pojednanie, rywalizacja), 	<ul style="list-style-type: none"> – rozróżnia właściwe metody rozwiązywania konfliktów grupowych oraz interpersonalnych, – dobiera właściwą metodę rozwiązywania konfliktów do zaistniałej sytuacji konfliktowej, 	<ul style="list-style-type: none"> – sporządza samodzielnie schemat podejmowania decyzji, z uwzględnieniem różnych rozwiązań oraz ich skutków,
--	---	---	--	--	---

Temat w podręczniku	Wymagania na ocenę				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				

Dział 2. Rodzina, edukacja i praca

2.1. Rodzina jako grupaspoleczna	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, czym są wartości i normy społeczne, – wie, kim są krewni i powinowaci, – podaje przykłady praw obowiązków dziecka w rodzinie, 	<ul style="list-style-type: none"> – klasyfikuje rodzinę jako grupę społeczną, – wyciąga wartości powszechnie akceptowane w społeczeństwie, – wymienia elementy socjalizacji pierwotnej, 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia różne typy norm społecznych, – rozróżnia wartości materialne i niematerialne, – wie, czym jest rodzina dysfunkcyjna, 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje wybrane zapisy Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego oraz Konwencji o prawach dziecka, – dokonuje hierarchizacji wartości, które uważa za istotne, – wskazuje źródła przemocy w rodzinie, 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia znaczenie kluczowych norm społecznych dla procesu socjalizacji, – interpretuje hierarchię wartości wyznaczanych przez Polaków, wynikającą z analizy danych statystycznych,
2.2. Ekonomia na co dzień	<ul style="list-style-type: none"> – zna pojęcia: <i>gospodarstwo domowe, budżet domowy</i>, – wymienia główne źródła dochodów gospodarstw domowych oraz ich podstawowe wydatki, 	<ul style="list-style-type: none"> – wie, czym jest deficyt, nadwyżka oraz równowaga budżetowa, – wymienia różne sposoby oszczędzania pieniędzy, 	<ul style="list-style-type: none"> – rozróżnia stałe, przewidywalne i niespodziewane wydatki budżetu domowego, podając przykłady takich wydatków, 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje dane statystyczne, dotyczące struktury dochodów i wydatków budżetów domowych, – sporządza plan typowego budżetu gospodarstwa domowego, 	<ul style="list-style-type: none"> – dobiera właściwy sposób oszczędzania lub pożyczania pieniędzy do określonej sytuacji,
2.3. Szkoła i jej funkcje	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia etapy polskiego systemu edukacji, – omawia podstawowe czynniki, które powinien uwzględnić, planując własną ścieżkę kształcenia, 	<ul style="list-style-type: none"> – rozróżnia szkoły publiczne i niepubliczne, kompetencje twarde i miękkie, – analizuje różne możliwości kształcenia w szkole ponadpodstawowej, 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje przykłady kompetencji niezbędnych wybranych zawodach, – analizuje dynamikę rynku pracy, z uwzględnieniem zawodów deficytowych, nadwyżkowych i zrównoważonych, 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia i omawia funkcje szkoły, – wyjaśnia, czym są szkoły: specjalne, integracyjne, przysposabiające do pracy, sportowe i mistrzostwa sportowego, 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia, w jakim stopniu polski system edukacji odpowiada na potrzeby młodzieży oraz wyzwania współczesności,

2.4. Społeczność szkolna	<ul style="list-style-type: none"> wymienia organy szkoły, wie, czym jest statutszkoły, podaje przykłady praw i obowiązków uczniów, 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady naruszenia praw uczniów i pracowników szkoły, wskazuje osoby lub instytucje, do których należy zgłosić naruszenia praw, 	<ul style="list-style-type: none"> omawia zapisy statutu szkoły dotyczące praw i obowiązków ucznia oraz wyboru i kompetencji samorządu uczniowskiego, analizuje możliwości postępowania w przypadku naruszenia praw członków społeczności szkolnej, 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje klasę szkolną jako przestrzeń rozwoju edukacyjnego, społecznego, psychicznego, 	<ul style="list-style-type: none"> planuje inicjatywy zmierzające do rozwiązania problemów istotnych dla społeczności szkolnej,
--------------------------	--	---	---	---	--

Temat w podręczniku	Wymagania na ocenę				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				

Dział 3. Prawa człowieka

3.1. Pojęcie prawa oraz praw i wolności	<ul style="list-style-type: none"> wie, czym jest prawo, na czym polega godność człowieka, posługując się przykładami, rozróżnia prawa człowieka i wolności obywatelskie, wymienia akty prawa krajowego (Konstytucja RP) oraz międzynarodowego (Powszechna Deklaracja Praw Człowieka), określające charakter i zakres praw człowieka, 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje organizacje międzynarodowe zajmujące się kwestią praw i wolności człowieka (ONZ, Rada Europy, Unia Europejska), wyjaśnia, na czym polega przyrodzoność, powszechność, nienaruszalność i niezbywalność praw człowieka, 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia typologię praw i wolności człowieka (osobiste, polityczne, ekonomiczne, socjalne i kulturalne, solidarność), właściwie kwalifikując wybrane prawa i wolności, wskazuje okoliczności, w których państwo może ograniczyć lub zawiesić obowiązywanie wybranych praw i wolności, 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje postrzeganie praw człowieka w świetle wybranych aktów prawa krajowego i międzynarodowego, wyjaśnia, kiedy i dlaczego obchodzony jest Międzynarodowy Dzień Praw Człowieka, 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje, na czym polega przedmiotowe i podmiotowe znaczenie prawa,
3.2. Prawa i wolności w Konstytucji RP	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady praw i wolności osobistych oraz politycznych, omawia zakres i charakter wybranego prawa oraz wolności, 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega nietykalność osobista, niezawisłość sędziowska, domniemanie niewinności, wolność zgromadzeń, ubezwłasnowolnienie, 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje okoliczności, w jakich państwo może ograniczyć lub zawiesić obowiązywanie wybranych praw i wolności, podaje przykłady sytuacji, w których może dochodzić do naruszenia praw i wolności obywatelskich, 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia prawa i wolności ekonomiczne, socjalne i kulturalne zdefiniowane w Konstytucji RP, uzasadnia, że przepisy Konstytucji RP dotyczące praw i wolności wynikają z uniwersalnych zasad i wartości respektowanych przez społeczność międzynarodową, 	<ul style="list-style-type: none"> objaśnia kontrowersje związane z zakresem obowiązywania wybranych praw lub wolności,

3.3. Ochrona praw człowieka	<ul style="list-style-type: none"> - zna nazwisko Rzecznika Praw Obywatelskich i określa jego zadania, - podaje przykłady międzynarodowych organizacji pozarządowych, zajmujących się kwestią praw człowieka (<i>Amnesty International, Human Rights Watch, Helsińska Fundacja Praw Człowieka</i>), 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia środki ochrony praw i wolności, zagwarantowanych w Konstytucji RP, - podaje przykłady aktywności organizacji pozarządowych w dziedzinie ochrony praw człowieka, 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia zakres działalności ONZ, OBWE, Rady Europy na rzecz ochrony praw człowieka, - analizuje tryb postępowania Rzecznika Praw Obywatelskich oraz wskazuje przykładowe formy jego działalności, 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje oraz interpretuje dane statystyczne, odnoszące się do działalności Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, - omawia tryb powoływania oraz gwarancje niezależności Rzecznika Praw Obywatelskich, - określa zakres działalności innych rzeczników praw w Polsce, 	- opracowuje i prezentuje informacje na temat łamania praw człowieka w wybranym kraju,
-----------------------------	---	---	---	--	--

Temat w podręczniku	Wymagania na ocenę				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				

3.4. Prawa dzieci	<ul style="list-style-type: none"> - zna nazwisko Rzecznika Praw Dziecka i określa jego zadania, - rozwija skrót UNICEF i przedstawia cele tej organizacji, - podaje przykłady praw dziecka, zawartych w dokumentach prawa krajowego i międzynarodowego, 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia założenia Konwencji o prawach dziecka, - wyjaśnia pojęcia: <i>osoba fizyczna, adopcja, obowiązek alimentacyjny</i>, - wymienia akty prawne zawierające przepisy dotyczące praw dziecka (Konstytucja RP, Kodeks cywilny, rodzinny i opiekuńczy, pracy), 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje tryb postępowania Rzecznika Praw Dziecka oraz wskazuje przykładowe formy jego działalności, - omawia zakres zdolności małoletnich do czynności prawnych oraz warunki ich zatrudniania, 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje dane statystyczne dotyczące naruszania praw dziecka, - omawia tryb powoływania oraz gwarancje niezależności Rzecznika Praw Dziecka, 	- uzasadnia, dlaczego Janusz Korczak uchodzi za prekursora walki o prawa dziecka,
-------------------	---	---	---	--	---

3.5. Nieletni wobec prawa	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia środki karne i wychowawcze podejmowane wobec nieletnich, - podaje przykłady przemocy fizycznej, psychicznej, cyberprzemocy, - zna numer telefon alarmowego 112, 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje właściwe reakcje na różne rodzaje przemocy, - analizuje uprawnienia policji wobec osoby małoletniej, - omawia sposób postępowania w przypadku podjęcia przez policję lub inne służby mundurowe interwencji wobec małoletniego, 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje źródła i rodzaje zagrożeń występujących w internecie, - różni terminy: <i>małoletni, nieletni, niepełnoletni</i>, 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje różne służby mundurowe w Polsce, podając przykłady ich uprawnień, - wskazuje różnice między przestępstwem a wykroczeniem, 	- planuje kompleksową akcję na rzecz ograniczenia cyberprzemocy,
---------------------------	--	---	--	---	--

II PÓŁROCZE

Dział 4. Społeczność lokalna i regionalna

4.1. Samorząd terytorialny w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> omawia strukturę samorządu terytorialnego, wskazuje gminę, powiat oraz województwo, w którym mieszka, 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega zasada decentralizacji władzy publicznej, wie, czym jest społeczność lokalna i regionalna, 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia organy nadzorujące samorządy w zakresie ich kompetencji stanowiących oraz gospodarki finansowej (RIO, wojewoda), rozdziela powiaty ziemskie i grodzkie, gminy wiejskie, miejskie i miejsko-wiejskie, 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje źródła finansowania samorządów, dzieląc je według źródła pochodzenia oraz przeznaczenia, rozdziela zadania własne i zlecone, podając przykłady takich zadań, 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie znaczenie decentralizacji władzy dla funkcjonowania państwa demokratycznego,
4.2. Samorząd lokalny – gmina	<ul style="list-style-type: none"> wie, czym jest gmina, wymienia organy wykonawcze oraz stanowiące i kontrolne gminy, 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia kompetencje poszczególnych organów gminy, wie, czym jest budżet gminy, 	<ul style="list-style-type: none"> omawia zasady wybierania organów gminy, 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje zakres społecznej kontroli nad działalnością organów gminy, z uwzględnieniem referendum gminnego oraz udzielania absolutorium, 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje organizację i formy działalności rady gminy,
Temat w podręczniku	Wymagania na ocenę				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				
	<ul style="list-style-type: none"> zna nazwisko wójta/burmistrza/prezydenta oraz przewodniczącego rady gminy, w której mieszka, podaje przykłady zadań samorządu gminnego, 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcia: <i>sesja</i>, <i>kadencja</i>, wie, do czego służą BIP, ePUAP, 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady zadań własnych gmin wskazując, które z nich są obowiązkowe, a które fakultatywne, charakteryzuje główne wydatki oraz źródła finansowania budżetu gminy, 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia organizację typowego urzędu gminy i podaje przykłady spraw, jakie można załatwić w poszczególnych wydziałach, 	<ul style="list-style-type: none"> prezentuje organizację, atuty oraz problemy gminy, w której mieszka,
4.3. Samorząd lokalny – powiat	<ul style="list-style-type: none"> wie, czym jest powiat, zna organy wykonawcze oraz stanowiące i kontrolne powiatu, zna nazwisko starosty oraz przewodniczącego rady powiatu, w którym mieszka, 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia kompetencje poszczególnych organów powiatu, wskazuje przykłady spraw, które obywatele załatwiają w starostwie powiatowym, 	<ul style="list-style-type: none"> omawia zasady wyłaniania organów powiatu, omawia zakres wsparcia udzielanego osobom bezrobotnym przez powiatowe urzędy pracy, 	<ul style="list-style-type: none"> rozdziela charakter oraz organizację powiatów ziemskich i grodzkich, 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje zakres społecznej kontroli nad działalnością rady zarządu powiatu, z uwzględnieniem referendum powiatowego oraz udzielania absolutorium, prezentuje organizację starostwa powiatowego, w którym mieszka,

4.4. Samorząd regionalny – województwo	<ul style="list-style-type: none"> wymienia województwa składające się na mapę administracyjną kraju, zna organy wykonawcze oraz stanowiące i kontrolne województwa, 	<ul style="list-style-type: none"> odróżnia administrację rządową od samorządowej, wymienia kompetencje poszczególnych organów rządowych i samorządowych w województwach, 	<ul style="list-style-type: none"> omawia zasady wyłaniania organów województwa, omawia rolę samorządu wojewódzkiego w dystrybucji funduszy unijnych, podaje przykłady instytucji zaliczających się do administracji zespolonej, 	<ul style="list-style-type: none"> objaśnia, czym jest strategia rozwoju województwa, na przykładzie paszportu RP wyjaśnia, czym jest dokument biometryczny, 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje zakres społecznej kontroli nad działalnością samorządu województwa, z uwzględnieniem referendum wojewódzkiego,
--	--	---	---	--	--

Dział 5. Udział obywateli w życiu publicznym

5.1. Wpływ obywateli na decyzje władz samorządowych	<ul style="list-style-type: none"> zna zasady przeprowadzania wyborów samorządowych, omawia zakres obowiązków radnego oraz wskazuje cechy przydatne w piastowaniu tej funkcji, 	<ul style="list-style-type: none"> odróżnia wybory od referendum, podaje przykłady sytuacji, w których zasadne jest podjęcie akcji strajkowej, rozdziela legalne metody wpływania obywateli na decyzje władz (lobbing, konsultacje społeczne) od nielegalnych (korupcja), 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, w jakich okolicznościach można przeprowadzić referendum lokalne, zna rodzaje pism kierowanych do urzędów, 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie danych dotyczących frekwencji w wyborach samorządowych ocenia stopień zaangażowania Polaków w funkcjonowanie samorządu lokalnego, 	<ul style="list-style-type: none"> rozdziela rodzaje referendum lokalnego, pisze petycję do właściwego organu w kwestii, którą uważa za istotną dla lokalnej społeczności,
---	--	--	--	--	--

Temat w podręczniku	Wymagania na ocenę				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				

	<ul style="list-style-type: none"> wymienia typowe rodzaje zgromadzeń (wiec, demonstracja, pikiet), wie, na czym polega strajk, 			<ul style="list-style-type: none"> proponuje właściwą formę protestu społecznego w zależności od charakteru zaistniałej sytuacji konfliktowej, 	
5.2. Aktywność obywatelska	<ul style="list-style-type: none"> definiuje społeczeństwo obywatelskie oraz wskazuje przejawy jego funkcjonowania, wskazuje istotne cnoty obywatelskie, 	<ul style="list-style-type: none"> wie, czym jest budżet obywatelski, wymienia masowe ruchy społeczne, mające istotny wpływ na historię Polski, wskazuje przykłady właściwych postaw obywatelskich, 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje, w jaki sposób wybitni Polacy wpływalina historię naszego kraju oraz rozwój społeczeństwa poprzez stosowanie właściwych postaw obywatelskich, 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady inwestycji w swoim miejscu zamieszkania, które można zrealizować z budżetu obywatelskiego, 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia znaczenie właściwego funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego dla państwa i jego mieszkańców,

5.3. Organizacje pozarządowe	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, czym są organizacje pozarządowe, – wymienia przykładowe organizacje pożytku publicznego, wskazując na obszary ich działalności, – wie, na czym polega wolontariat, podaje przykłady obszarów aktywności wolontariuszy, 	<ul style="list-style-type: none"> – wie, na czym polega przekazywanie 1% podatku OPP, – wskazuje korzyści i możliwości wynikające z zaangażowania w działalność wybranych organizacji młodzieżowych, 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia cechy i charakter działalności organizacji pozarządowych, – rozróżnia stowarzyszenia i fundacje, – wyjaśnia, na czym polega altruizm, filantropia, wie, kim jest beneficjent, 	<ul style="list-style-type: none"> – proponuje działania w zakresie wolontariatu, mogące pozytywnie wpłynąć na jego środowisko lokalne, – wskazuje funkcjonujące w lokalnym środowisku organizacje pozarządowe, kierujące swą ofertą do młodzieży, 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia zasadność zaangażowania organizacji pozarządowych we wsparcie różnych grup społecznych,
5.4. Etyka życia publicznego	<ul style="list-style-type: none"> – wie, czym jest etyka, – podaje przykłady działań etycznych i nieetycznych w różnych okolicznościach, 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia typowe działania o charakterze dyskryminacyjnym, – wyjaśnia, czym jest sumienie, moralność, etyka zawodowa, 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje źródła postaw nieetycznych oraz omawia rodzaje takich postaw (dyskryminacja, lobbings, nepotyzm, kumoterstwo, korupcja, demagogia, populizm), 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje dane dotyczące nieetycznego postępowania w miejscu pracy, wskazując źródła tego problemu, – rozumie znaczenie transparentności życia publicznego dla funkcjonowania państwa demokratycznego, 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie kodeksów etyki zawodowej, – proponuje zasady etycznego postępowania dla wybranych grup zawodowych,

Dział 6. Wspólnota narodowa i obywatelska

6.1. Wspólnota narodowa	<ul style="list-style-type: none"> – podaje definicję narodu, uwzględniając czynniki tworzące więź narodową, – zna pojęcia: <i>narodowość</i>, <i>ojczyzna</i>, <i>Polonia</i>, 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia najważniejsze etapy formowania się narodu polskiego, – wie, w jakich krajach zamieszkuje najliczniejsza Polonia, 	<ul style="list-style-type: none"> – przytacza orientacyjne liczby osób pochodzenia polskiego mieszkających w wybranych krajach, 	<ul style="list-style-type: none"> – objaśnia, z czego wynikają dążenia separatystyczne; podaje przykłady takich tendencji, 	<ul style="list-style-type: none"> – rozróżnia pojęcia <i>ojczyzny ideologicznej</i> i <i>prywatnej</i>, odnosząc je do terytorium państwowego oraz małych ojczyzn,
-------------------------	---	--	---	--	--

Temat w podręczniku	Wymagania na ocenę				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				

	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia podstawowe elementy składające się na ojczyznę, – wyjaśnia, na czym polega autonomia, 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje prawa mniejszości polskiej zamieszkującej za granicą, – analizuje wpływ wydarzeń historycznych na kształtowanie się polskiej świadomości narodowej, 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje zróżnicowane przyczyny powstania znaczących skupisk ludności polskiej za granicą, – przytacza różne znaczenia terminu <i>ojczyzna</i>, z uwzględnieniem małych ojczyzn, 	
--	---	---	--	--

6.2. Patriotyzm dawnieji obecnie	<ul style="list-style-type: none"> - definiuje patriotyzm, - podaje przykłady postaw patriotycznych, - wymienia polskie symbole narodowe, 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia symbolikę oraz formę graficzną polskich symboli narodowych, - wskazuje postawy patriotyczne charakterystyczne dla dorosłych i młodzieży, 	<ul style="list-style-type: none"> - rozróżnia patriotyzm w znaczeniu symbolicznym oraz obywatelskim, podając przykłady takich postaw, - podaje daty przyjęcia polskich symboli narodowych, 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia postawy polskiego społeczeństwa wobec kwestii patriotyzmu, - analizuje dane statystyczne odnoszące się do tych postaw, - charakteryzuje kontekst historyczny wykształcenia się lub przyjęcia polskich symboli narodowych, 	<ul style="list-style-type: none"> - prezentuje własny pogląd w kwestii rozumienia współczesnego patriotyzmu, hierarchizując i weryfikując rozmaite postawy znane z życia codziennego oraz środków masowego przekazu,
6.3. Być obywatelem Polski	<ul style="list-style-type: none"> - wie, czym jest obywatelstwo, - wymienia konstytucyjne obowiązki obywateli RP, - wyjaśnia, dlaczego posiada polskie obywatelstwo; wskazuje inne możliwe sposoby uzyskania tego obywatelstwa, 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia różnicę między obywatelstwem a narodowością, - wie, czym jest Karta Polaka, 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady państw wielonarodowych oraz narodów nie posiadających własnego państwa, - analizuje różne sposoby uzyskania obywatelstwa polskiego, 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcia: <i>diaspora</i>, <i>repatriacja</i>, <i>deportacja</i>, <i>naturalizacja</i>, - wskazuje korzyści wynikające z posiadania Karty Polaka, 	<ul style="list-style-type: none"> - dostrzega zróżnicowany charakter więzi narodowych oraz państwowych, - analizuje sytuację wybranego narodu funkcjonującego bez własnego państwa,
6.4. Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia mniejszości narodowe i etniczne zamieszkałe w Polsce, - podaje przykłady praw przysługujących mniejszościom narodowym i etnicznym, 	<ul style="list-style-type: none"> - rozróżnia mniejszości narodowe i etniczne, - rozumie, że pomimo zamieszkiwania w Polsce różnych mniejszości narodowych i etnicznych, nasz kraj jest jednolity narodowościowo, - wskazuje regiony Polski zamieszkiwane przez te mniejszości, 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia zmiany struktury narodowościowej Polski na przestrzeni dziejów, - analizuje dane statystyczne dotyczące liczebności mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce, 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje zróżnicowane przyczyny napływu do Polski przedstawicieli rozmaitych narodowości, - omawia sytuację prawną Ślązaków i Kaszubów, 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia pochodzenie, status oraz zwyczaje wybranych mniejszości narodowych lub etnicznych, - ocenia politykę państwa polskiego wobec mniejszości narodowych i etnicznych,
Temat w podręczniku	Wymagania na ocenę				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
Uczeń:					

6.5. Postawy względem innych narodów	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: <i>ksenofobia, nacjonalizm, szowinizm, rasizm, Holokaust,</i> – wskazuje negatywne skutki postaw ksenofobicznych, 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, czym są i jak powstają stereotypy, – podaje przykłady postaw o podłożu ksenofobicznym, – wskazuje typowe postawy społeczeństwa polskiego wobec innych narodów, 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje przykłady przenikania się różnych kultur w naszym kraju, – omawia charakterystyczne etapy eskalacji przemocy na tle ksenofobicznym, – wskazuje przykłady postaw kosmopolitycznych, 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje charakter rasistowskiej polityki III Rzeszy, odnosząc się do piramidy nienawiści Allporta, – omawia polityczne i ekonomiczne przyczyny napływu migrantów do Europy, 	<ul style="list-style-type: none"> – dokonuje wielostronnej analizy i oceny postaw polskiego społeczeństwa wobec innych narodów,
6.6. Państwo, jego istota, cechy i funkcje	<ul style="list-style-type: none"> – zna trójelementową definicję państwa, – wie, czym jest władza państwowa, – wylicza trzy podstawowe typy ustroju państwa, 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje cechy państwa jako wspólnoty obywateli, – omawia główne cechy państwa demokratycznego, autorytarnego, totalitarnego, 	<ul style="list-style-type: none"> – wie, jakie elementy składają się na terytorium państwowe, – wymienia różne kompetencje władz państwowych, 	<ul style="list-style-type: none"> – rozróżnia i omawia wewnętrzne i zewnętrzne funkcje państwa, – analizuje poszczególne zasady ustroju demokratycznego, 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje i ocenia różne koncepcje odnoszące się do stopnia ingerencji państwa w życie obywateli.

Dział 7. Rzeczpospolita Polska jako demokracja

7.1. Konstytucja podstawą demokracji w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> – omawia budowę Konstytucji RP, nazywając właściwie preambułę oraz przykładowe rozdziały, – wymienia podstawowe zasady ustrojowe Rzeczypospolitej Polskiej (suwerenność Narodu, trójpodział władz, republikańska forma rządów, pluralizm polityczny, państwo prawa), 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, na czym polega zasada konstytucjonalizmu, – wie, na czym polega referendum ogólnokrajowe, – podaje przykłady najistotniejszych polskich referendów, 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia hierarchię aktów prawnych, – dokonuje charakterystyki podstawowych zasad ustroju RP, 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje tryb uchwalania Konstytucji RP oraz jej nowelizacji, – wymienia polskie konstytucje w ujęciu historycznym, 	<ul style="list-style-type: none"> – uzasadnia znaczenie równowagi i wzajemnej kontroli władz dla funkcjonowania systemu demokratycznego, – formułuje opinię na temat mocnych i słabych stron polskiej demokracji,
7.2. Władza ustawodawcza – Sejm i Senat	<ul style="list-style-type: none"> – wie, czym jest parlament jedno- i dwuizbowy, Zgromadzenie Narodowe, immunitet parlamentarny, – omawia organizację obu izb parlamentu, 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia podstawowe ustrojowe zadania Sejmu i Senatu, – wymienia zasady pięcioprzymiotnikowego prawa wyborczego, 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje zasady prawa wyborczego do Sejmu i Senatu, odróżniając wybory większościowe od proporcjonalnych, – wskazuje okoliczności, w których możliwe jest skrócenie kadencji parlamentu, 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje proces legislacyjny w Polsce, uwzględniając organy państwa uczestniczące w tym procesie oraz rodzaje większości (zwykłą, bezwzględną, kwalifikowaną), 	<ul style="list-style-type: none"> – odróżnia immunitet materialny i formalny, – wskazuje okoliczności, w których zwoływane jest Zgromadzenie Narodowe,

Wymagania na ocenę

Temat w podręczniku	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				

7.3. Władza wykonawcza – Prezydent RP i Rada Ministrów	<ul style="list-style-type: none"> – omawia tryb wyłaniania Prezydenta RP, – podaje imię i nazwisko aktualnego Prezydenta RP, premiera oraz wybranych ministrów, – wskazuje ugrupowania polityczne, stanowiące zaplecze parlamentarne Rady Ministrów, 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia prezydentów III RP, – podaje przykłady kompetencji prezydenckich, związanych z różnymi obszarami jego działalności, – wskazuje kluczowe kompetencje rządu, 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje sposób powoływania Rady Ministrów, uwzględniając rolę Prezydenta RP, Sejmu oraz większości parlamentarnej w tym procesie, – określa wzajemne relacje między Prezydentem RP a Radą Ministrów, 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia życiorys i dokonania wybranego Prezydenta RP, podając przykłady jego aktywności politycznej, – posługuje się zamiennie synonimami określającymi organy władzy wykonawczej (Rada Ministrów/rząd/ gabinet, ministerstwo/ resort), 	<ul style="list-style-type: none"> – odnosząc się do zakresu kompetencji poszczególnych organów władzy wykonawczej, uzasadnia przewagę ustrojową premiera nad prezydentem,
7.4. Władza sądowa – sądy i trybunały	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia organy władzy sądowej (sądy, trybunały), – wie, na czym polega niezawisłość oraz immunitet sędziowski, 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje przykłady kompetencji sądów rejonowych, – wymienia zasady polskiego wymiaru sprawiedliwości, 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia hierarchiczną strukturę polskiego sądownictwa, – wyjaśnia, na czym polega dwuinstancyjność postępowania sądowego, 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje elementy procesu sądowego, – omawia zadania polskich organów ścigania, 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje tryb powoływania trybunałów, – wyjaśnia, z czego wynika wyjątkowa pozycja Trybunału Konstytucyjnego w procesie ustawodawczym,
7.5. Różnorodność polityczna we współczesnej Polsce	<ul style="list-style-type: none"> – definiuje partię polityczną, – wymienia najważniejsze partie polskiej sceny politycznej, 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje ograniczenia tworzenia i działalności partii politycznych, – rozróżnia koalicję i opozycję, prawicę i lewicę, 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie znaczenie pluralizmu politycznego dla właściwego funkcjonowania państwa demokratycznego, – omawia zasady zakładania i finansowania partii politycznych w Polsce, 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje proces ewolucji sceny politycznej III RP, klasyfikując poszczególne ugrupowania jako prawicowe, lewicowe lub centrowe, 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia genezę partii politycznych, – interpretuje dane statystyczne dotyczące wyników wyborów parlamentarnych,
7.6. Środki masowego przekazu	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia rodzaje środków masowego przekazu, – rozróżnia media komercyjne, niekomercyjne, publiczne, 	<ul style="list-style-type: none"> – oddziela fakty od opinii, wskazuje przykłady dezinformacji manipulacji we współczesnych mediach, – wymienia rodzaje reklamy, 	<ul style="list-style-type: none"> – określa różne funkcje mediów, – wskazuje na różne cele reklam komercyjnych i kampanii społecznych, 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia rzetelność różnorodnych przekazów medialnych, – odczytuje i interpretuje wyniki badań opinii publicznej, 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje wybrane aspekty rynku medialnego i reklamowego w Polsce,
Temat w podręczniku	Wymagania na ocenę				
	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	Uczeń:				

Dział 8. Sprawy międzynarodowe

8.1. Organizacje międzynarodowe	<ul style="list-style-type: none"> - rozwija skróty: ONZ, NATO, - wymienia przykładowe kraje należące do NATO, wskazując na militarny charakter tej organizacji, - podaje przykłady realizacji zadań ONZ we współczesnym świecie, 	<ul style="list-style-type: none"> - dokonuje podziału organizacji międzynarodowych na międzyrządowej i pozarządowej, - wymienia organy ONZ oraz NATO, 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia okoliczności utworzenia ONZ i NATO, - wskazuje cele Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego, zmierzając do zapewnienia bezpieczeństwa państwom członkowskim oraz ładu światowego, 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje strukturę organizacyjną ONZ, - rozpoznaje kontekst historyczny powołania ONZ i NATO, 	<ul style="list-style-type: none"> - objaśnia zakres działalności wybranych wyspecjalizowanych organizacji ONZ, - rozpoznaje słabe strony organizacji o zasięgu globalnym, wpływająca na ich skuteczność,
8.2. Unia Europejska	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje przyczyny oraz okoliczności zainicjowania integracji europejskiej, - zna sylwetkę Roberta Schumana, - podaje przykłady traktatów europejskich, - wymienia, z pomocą mapy, państwa członkowskie UE, - określa uprawnienia wynikające z posiadania obywatelstwa unijnego, 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje cele integracji europejskiej, - omawia korzyści wynikające z członkostwa UE, - wymienia symbole UE, instytucje europejskie oraz ich siedziby, 	<ul style="list-style-type: none"> - objaśnia kluczowe znaczenie wybranych traktatów europejskich dla pogłębienia integracji, - przytacza przykładowe kompetencje instytucji europejskich, 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje wkład wybranych „Ojców Europy” w proces integracji europejskiej, - analizuje koncepcję integracji stworzoną przez Schumana, 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia znaczenie integracji europejskiej dla stabilizacji politycznej oraz rozwoju ekonomicznego Starego Kontynentu, - analizuje źródła oraz zasadność brexitu
8.3. Polska a organizacje międzynarodowe	<ul style="list-style-type: none"> - wie, na czym polega polityka zagraniczna, - podaje daty przystąpienia Polski do ONZ, NATO, UE, - zna cel oraz rezultat referendum akcesyjnego, - wymienia przykładowe korzyści wynikające z członkostwa Polski w UE, 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia polskich polityków, pełniących istotne funkcje w strukturach europejskich, - wskazuje inwestycje unijne w miejscu swego zamieszkania, 	<ul style="list-style-type: none"> - określa strategiczne cele polskiej polityki zagranicznej, - omawia przejawy aktywności Polski w strukturach ONZ, 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady działań potwierdzających aktywne członkostwo Polski w Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego - analizuje drogę Polski do UE, z uwzględnieniem negocjacji akcesyjnych oraz kryteriów kopenhaskich, 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje strategiczne położenie Polski w kontekście celów obronnych NATO, - ocenia znaczenie Grupy Wyszehradzkiej oraz Partnerstwa Wschodniego jako przejawów aktywności polskiej dyplomacji w regionie,
8.4. Problemy współczesnego świata	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia główne problemy współczesności, - wie, czym jest globalizacja, terroryzm, globalne ocieplenie, - wyjaśnia na czym polegają migracje, 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia różne przejawy globalizacji, podając ich przykłady rzutujące na życie codzienne, - wskazuje państwa dysponujące bronią nuklearną, 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje okoliczności i skutki ataku terrorystycznego z 11 września 2001 r., - wskazuje źródła terroryzmu oraz współczesnych konfliktów zbrojnych, 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, na czym polega wojna hybrydowa, - analizuje źródła narastania dysproporcji rozwojowych między krajami Północy i Południa. 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje założenia walki z globalnymi wyzwaniami (zmiany klimatyczne, migracje, terroryzm) pod kątem ich skuteczności oraz wpływu na życie codzienne,

Dostosowania wymagań edukacyjnych dla uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych

Dostosowanie wymagań edukacyjnych polega na modyfikacji procesu edukacyjnego, umożliwiającej uczniom sprostanie wymaganiom szkolnym. Polega na dostosowaniu form i metod pracy z uczniem do indywidualnych wskazań i wymagań edukacyjnych zawartych w opinii lub orzeczeniu Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej ucznia.

Dostosowanie wymagań edukacyjnych dla uczniów według specyfiki ich dysfunkcji:

Uczeń z dysleksją:

- ograniczenie ilości zadań na sprawdzianach. Wydłużenie czasu pisania lub
- Stosowanie testów wyboru, zdań niedokończonych, tekstów z lukami w sprawdzianach.
- sprawdzianu ustnie lub mniejszymi partiami. Możliwość poprawy
- zrozumienia samodzielnie przeczytanych przez ucznia poleceń, szczególnie podczas sprawdzianów: upewnienie się czy polecenie są zrozumiałe; w razie potrzeby wyjaśnienie zadań lub przeczytanie na głos poleceń. Kontrolowanie stopnia
- Uwzględnianie trudności w rozumieniu treści, szczególnie podczas samodzielnej pracy z tekstem, dawanie więcej czasu na przeczytanie.
- zadawanie dodatkowych pytań naprowadzających, dawanie więcej czasu na przypomnienie nazw, terminów, faktów Podczas odpytywania
- zapamiętywaniem dat, nazwisk. Uwzględnianie trudności z
- Podczas uczenia stosowanie techniki skojarzeniowej ułatwiającej zapamiętywanie.
- Unikanie głośnego odpytywania z czytania przy całej klasie.

Uczeń słabosłyszący

- Zapewnienie dobrego oświetlenie klasy oraz miejsca dla ucznia w pierwszej ławce w rzędzie od okna.

- Nauczyciel mówiąc do całej klasy, powinien stać w pobliżu ucznia zwrócony twarzą w jego stronę - nie powinien chodzić po klasie, czy być odwrócony twarzą do tablicy, to utrudnia uczniowi odczytywanie mowy z jego ust.
- Dbanie o spokój i ciszę w klasie, eliminowanie zbędnego hałasu.
- Upewnianie się czy polecenia kierowane do całej klasy są właściwie rozumiane przez ucznia niedosłyszającego. W przypadku trudności zapewnić mu dodatkowe wyjaśnienia, sformułować inaczej polecenie, używając prostego, znanego uczniowi słownictwa.

Uczeń słabowidzący

- Posadzenie ucznia blisko nauczyciela i tablicy.
- Pozwalanie na podchodzenie do tablicy i do eksponowanych przedmiotów
- Pamiętanie, że oprócz tego, że uczeń słabo widzi może mieć zaburzoną orientację przestrzenną i wyobraźnię
- Różnicowanie form odpowiedzi – przewaga ustnych
- Pracując z uczniem słabo widzącym należy liczyć się z możliwością występowania niechęci do pracy wzrokowej.

Uczeń ze sprawnością intelektualną niższą od przeciętnej

- Omawianie niewielkich partii materiału i o mniejszym stopniu trudności.
- Pozostawiania więcej czasu na utrwalenie materiału.
- Podawanie poleceń w prostszej formie.
- Unikanie trudnych, czy bardzo abstrakcyjnych pojęć.
- Częste odwoływanie się do konkretnego, przykładu.
- Unikanie pytań problemowych, przekrojowych.
- Wolniejsze tempo pracy.
- Odrębne instruowanie.